

YHDYSKUNTASEURAAMUSTEN TÄYTÄNTÖÖNPANOON LIITTYVIEN TEHTÄVIEN JA PALVELUIDEN JÄRJESTÄMISVASTUUN JA KUSTANNUSTEN JAKAUTUMINEN Selvitystyö

Suomen kriminaalipolitiikassa on viime vuosikymmeninä korostettu erityisestävien toimenpiteiden merkitystä. Rangaistusten täytäntöönpanon tulee olla ennakoitavaa ja luotettavaa, mutta samalla olisi pyrittävä siihen, että tuomitun edellytykset rikoksettomaan elämään kohenisivat. Kuten muissakin Pohjoismaissa, Suomessa rikosseuraamusten täytäntöönpanossa on korostettu myös normaalisuusperiaatteen toteutumista, tasa-arvoa ja koko väestölle tarkoitettujen universaalipalvelujen saatavuutta. Koulutuspalvelujen osalta järjestelmä toimiikin hyvin.

Yhdyskuntaseuraamuksen suorittaja on kuntansa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas tai potilas, eikä sosiaalisen tuen tai perusterveydenhuollon saatavuudessa ole nähty periaatteellisia ongelmia. Seuraamusten täytäntöönpanoon liittyvien kuntouttavien toimenpiteiden osalta järjestämis- ja kustannustenjakovastuu on kuitenkin jäänyt täsmentämättä. Tämä koskee erityisesti seuraamuksen täytäntöönpanoon sisältyvää päihdehuollollista toimintaa. Rikoksentehtävien ongelmat ovat usein siinä määrin vakavia, että heidän kuntoutumisensa edellyttää myös erityisiä toimenpiteitä ja erityispalveluiden käyttöä.

Yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanoa koskevan lainsäädännön kokonaisuudistusta valmistellut toimikunta (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 12/2012) on korostanut Rikosseuraamuslaitoksen ja sosiaali- ja terveystieteiden yhteistyötä rikoksesta epäillyn elinolosuhteita ja tukitoimenpiteiden tarvetta kartoitettaessa. Niin ikään toimikunta on painottanut sitä, että yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpano sekä tuomitun elämänhallintaa ja rangaistuksen suorittamista edistävät tukitoimet olisi sovitettava yhteen. Kustannustenjaon osalta toimikunta on ehdottanut, että edellä tarkoitettuja tukitoimenpiteitä yhteen sovitettaessa kunta vastaisi kunnallisten peruspalveluiden käytön kustannuksista. Rikosseuraamuslaitos puolestaan vastaisi yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanoon liittyvien toimintojen kustannuksista.

On kuitenkin epäselvää, mitä kunnallisiin peruspalveluihin luetaan. Toimikunnan ehdotuksista saaduissa lausunnoissa (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 71/2012) on pidetty välttämättömänä sitä, että vastuun jakautuminen Rikosseuraamuslaitoksen ja tuomitun kotikunnan välillä olisi selkeä.

Oikeusministeriö asettaa selvitysmiehen laatimaan ehdotuksen tämän kustannustenjakovastuun selkiennyttämiseksi. Selvitystyön perustana on yhdyskuntaseuraamustoimikunnan ehdotus ja siitä saatu lausuntopalaute. Selvitystyössä pääpaino on yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanoon liittyvien toimintojen ja palveluiden järjestämisvastuussa, mutta siltä osin kuin tässä yhteydessä sivutaan ehdottoman vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoa, tulee selvitystyössä ottaa huomioon seuraamusjärjestelmän kokonaisuuden toimivuus. Tavoitteena tulee olla tuomittujen mahdollisimman hyvä integroituminen yhteiskuntaan.

Selvitystä tekemään nimetään VTT Olavi Kaukonen.

Työssä tulee mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon sekä seuraamusjärjestelmän että sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämishankkeet niille asetettuine tavoitteineen ja selvittää:

1. mitä sosiaali- ja terveydenhuollon psykososiaalisia palveluita ja toimintoja on liitetty seuraamusten täytäntöönpanoon, ja miten niiden kustannukset nykyisellään jakautuvat,
2. mahdollisuuksien mukaan, miten kunnallisten peruspalveluiden saatavuus toteutuu tuomitun elämäntilanteen parantamiseksi ennen seuraamuksen täytäntöönpanoa, sen aikana ja välittömästi sen päätyttyä,
3. onko palveluiden ja toimintojen järjestäminen ja saatavuus yhdenvertaista eri yhdyskuntaseuraamusten kesken,
4. onko palveluiden ja toimintojen saatavuus tasavertaista maan eri osissa sekä
5. millainen olisi kaikkien toimijoiden kannalta mahdollisimman toteuttamiskelpoinen järjestämis- ja kustannusvastuun määräytymisratkaisu pitäen tärkeimpänä tavoitteena tuomitun elämänvalmiuksien parantamiseen ja uusintarikollisuuden ehkäisyyn liittyvää tavoitetta; ratkaisun tulisi olla myös tuomittujen kannalta ennustettava ja tasavertainen sekä tarpeelliseksi todetun toiminnan jatkuvuuden turvaava ennen seuraamuksen täytäntöönpanoa, sen aikana ja sen päätyttyä.

Psykososiaalisilla palveluilla tarkoitetaan erityisesti päihde- ja mielenterveystyön palveluita sekä näihin liittyvien tukitoimien, esimerkiksi tuki- tai palveluasumisen järjestämistä, toimeentulotukea tai terveydenhuoltoa.

Selvitysmiehen tulee laatia ehdotus kustannustenjaon periaatteista. Mikäli selvitystyössä hankittu aineisto antaa tähän mahdollisuuden, hänen tulee tehdä esityksiä myös muista toimivan yhteistyön edellytykset turvaavista kehittämistoimenpiteistä.

Selvitystyön määräaika päättyy 20.6.2013.

Selvitysmies voi kuulla asiantuntijoita työnsä edetessä.

Selvitysmiehelle maksetaan korvaus oikeusministeriön määräajaksi hankekohtaisesti otettujen asiantuntijoiden korvauksista 2.1.2009 tekemän päätöksen ja Kaukonen kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti 42 euroa tunnilta. Työmääräarvio on 240 tuntia. Selvityksen kustannus olisi selvitysmiehen palkkion osalta siten 10 080 euroa.

Kansliapäällikkö

Tiina Astola

Osastopäällikkö

Arto Kujala

Tiedoksi:

oikeusministeri Anna-Maja Henriksson

erityisavustaja Robin Harms

erityisavustaja Malin Bränkär

pääjohtaja Esa Vesterbacka, Rikosseuraamuslaitos

A-klinikkasäätiö

